

ΟΙ ΔΗΘΕΝ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (β)

Σὲ προηγούμενο τεύχος τοῦ «Δ» (247) δημοσιεύσαμε ὑπὸ τὸν τίτλο «Οἱ δῆθεν τουρκικῆς προέλευσης λέξεις τῆς Νέας Ἑλληνικῆς» ἔρυνα τοῦ κ. Γιώργου Παπακωνσταντίνου, στὴν ὁποία ἀναφέρονταν οἱ διὰ μέσου τῶν χιλιετιῶν ἱστορικὲς ἐπαφές τῶν Ἑλλήνων μὲ τὰ τουρκικὰ φύλα ἢ τὶς ἄλλες ἐθνικὲς ομάδες τῆς Ἀσίας, ποὺ συναποτελοῦσαν ἢ ἐπηρεάζαν γλωσσικὰ τὴν εὐρύτερη ἐνότητα λαῶν, ποὺ ὠνομάσθησαν ἀργότερα Τοῦρκοι. Οἱ ἱστορικὲς αὐτὲς ἐπαφές εἶναι πανάρχαιες, οἱ δὲ ἑλληνικὲς γλωσσικὲς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς λεγόμενης σήμερα Τουρκικῆς Γλώσσας, ὅπως ἀναλύθηκε στὸ προηγούμενο τεύχος τοῦ «Δ», εἶναι βαθύτατες. Στὸ παρὸν τεύχος συνεχίζουμε τὴν κατ' ἀλφabetικὴ σειρὰ δημοσίευση ἑνὸς ἐνδεικτικοῦ γλωσσarioῦ λέξεων, ποὺ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Γλωσσολογία χαρακτηρίζονται «τουρκικῆς προέλευσης», ἀλλὰ, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐδῶ, ἀποτελοῦν παρεμφαυμένες μορφές καὶ παράγωγα πανάρχαιων ἑλληνικῶν ριζῶν.

Κανγᾶς, ὁ = λεκτικὴ φιλονικία < Γάβ + γάβ → γα-βγᾶς → καθγᾶς.

Καβούκι, τὸ = κέλυφος < κάπη = φάτην → κάθη - α (προστατευτικὴ ἔσοχη), καθάκι (ὑποκοριστικὸ) → καθούκι. Ἡ ρίζα καπ-φ-β ἔχει τὴν ἔννοια τῆς προστασίας (cave = σπήλαιο ἐγγλέζικα). Κανσία = μακεδονικὸς πῖλος. Καπ + πῖλος → καπέλο, κάπσα, κάππα, καπλό-τα, κάπυρις = χειριδωτὸς χιτῶν, καπάκι κ.λπ. Ἐπίσης κάπα + μος (κατὰ τὸ ἐρχομός, φαγωμός) → καπαμάς· φαγητὸ ποὺ παρασκευάζεται ἐν κλειστῷ.

Καβουρδίζω, ρῆμα = καίω ἐν ξηρῷ (ἐπὶ φαγητῶν) < καθ (καίω) + ουργῶ → καθουργῶ → καρβουρδῶ + ἰ-ζω (ρηματικὴ κατάληξις) → καθουρδίζω → κα-

βουρ(δ)μᾶς → καθουρμάς.

Κουτουροῦ, ἐπιρρ. = στὴν τύχη < κατὰ ρόον → καταροῦν → κουτουροῦ. Ὑπάρχουν καὶ οἱ τύποι ρουκουτοῦ (ἀντιμετάθεσις), ρουκοῦ (ὑποχωρητικά).

Καλντερίμι, τὸ < καλλίδρομον → καλδερίμι(ον) → καλντερίμι.

Καζάνι, τὸ < κώδων → κωδάνι (ον) → καζάνι(ον) μὲ παρετυμολογικὴ ἐπίδρασι τοῦ κάδος.

Καῖκι, τὸ = μικρὸ πλοῖο. Ἡ λέξις σκάφος μὲ τὴν ἔννοια τοῦ πλοίου προέρχεται ἀπὸ τὸν τρόπο κατασκευῆς, ποὺ ἀκόμη ἐπικρατεῖ σὲ πρωτόγονους. Ἕνας κορμὸς δένδρου ἐσκάπτετο καὶ κατέληγε σὲ εὐπλοο μονόξυλο. Σὲ πολὺ παλιὰ ἐποχὴ τὰ σκαπτικὰ ἐργαλεῖα

(πέτρινα) ἦσαν ἀναποτελεσματικά καὶ ἐσκάπτετο τὸ κृतος (καί) μὲ τὴ βοήθεια τῆς φωτιᾶς. Ἔρα < καίω → καίκιον (ἐννοεῖται σκάφος) → καΐκι. Πανάρχαια λέξι πού πέρασε μέχρι καὶ στὴ γλῶσσα τῶν Ἑσκιμῶν (καγιακ). Ἐκπληκτικὸ εἶναι ὅτι καὶ ἡ ἄλλη λέξι μὲ τὴν ἴδια σημασία (πρωτόγονο μικρὸ πλοίαριο) προέρχεται ἐκ τῆς ἑλληνικῆς. Πιρόγα < πῦρ - ουργῶ → πυρούργα → πυροούργα → πυρόγα. Ἡ λέξις μέσῳ Πορτογάλων ἀπὸ τὴν Καραϊβική; Ἄπὸ τὸ καίω ἐπίσης τὸ κέικ, τὸ καῦμα, τὸ κάμμα, ὁ καῦμός, τὸ καῦμάκι.

Καλέμι, τὸ = αἰχμηρὸ ἐργαλεῖο < κάλαμος → καλάμι.

Καλάκι, τὸ < καλύπτω → καλυπτάκι (ὑποκοριστικὸ) → καλυπάκι → καλπάκι. Ἄπὸ τὸ καλύπτω ἐπίσης καλύπτρα, καλύθα → καλυθία → καλυμβρία κελεμπία. Κάλνκας → καλύκι → γαλύκι → γιλέκι (jilet γαλλικά).

Κάλπιος, ἐπίθετο = κίδηλος, ψεύτικος < κάλπη (ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ψηφοδόχος) → κάλπιος (ὁ ἐκ τῆς κάλπης). Ἡ κακὴ ἔννοια ἀπὸ τὴ συγνή ἀναξιοπιστία τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κάλπης (καλπονοθεία). Ἐπίσης καλπονοθεία → καλπονοθεία → καλποδοιὰ → καλπουζονὰ → καλπουζανὰ.

Καμτοί, τὸ = μαστίγιο < Μάστιξ → μαστίκ(ς) → καμτοί (ἀντιμετάθεσις) ὑπάρχουν καὶ οἱ τύποι καμτοίκι, καμουτοίκι.

Κανταΐφι, τὸ = εἶδος γλυκίσματος < κόττος (= κόττος) + ὑφή → κοτ(τ)οῦφιον κοταῦφι(ον) → κα(ν)ταΐφι (ἐννοεῖται γλυκίσμα). Δηλαδή μὲ ὄψη κόττου. Χαρακτηριστικώτερη παρομοίωση νομίζω δὲν ὑπάρχει. Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα < πηλός + ὑφή → πηλόφι(ον) → πηλάφι = βρασμένο ρύζι, «λασπωμένο».

Κατοίκι, τὸ < κατοίκι(ον) → κατίκι → κατοίκι (ἐννοεῖται ἐρίφιον). Ἄπὸ αὐτὸ κατοίκα (οἰκόσιτος αἶγα).

Καφάσι, τὸ = κιβώτιο μὲ διάκενα < κυφός (= κενός) → κουφώνω = ἐσωτερικῶς κενώνω → κουφάλα (σὲ δένδρο, σὲ δόντι), κυφάσι(ον) → καφάσι → καφασωτὸ = μὲ διάκενα (παράθυρο, παραπέτασμα ἀπὸ ξύλο κ.ἄ.).

Κέφι, τὸ < κεφαλὴ → κεφάλι → κέφι (ὑποχωρητικά). Τὸ ἀγγλικὸ chef = ἀρχηγός εἶναι ἡ ἴδια λέξι.

Κιλίμι, τὸ < κάλυμμα.

Κιμάς, ὁ < κομ (ρῆμα κόπτω) → κόμμα → κομμάτι. Ἐπίσης κομμάς → κιμάς (κατατετημημένος). Ἐπίσης κάμμα (δίκοπο μαχαίρι). Ἄπὸ τὸ κόπτω → κοπτός, κοπτές → κεφτές.

Κιούπι, τὸ < κύπελον → κύπα → κούπα (ὑποχωρητικά) → κιούπι.

Κιούγι, τὸ = σωλὴν ἀποχέτευσης, πήλινος ὑπόγειος σωλὴν < γειῶ (θέτω ὑπὸ τὴν γῆ) + ἄγγειον → γινάγγι(ον) → κιουάγγι → κιούγγι.

Κιτάπι, τὸ = ἔντυπο < ἐκτυπῶ → ἐκτύπι(ον) → κε

τύπι → κιτάπι.

Κονάκι, τὸ = μικρὴ οἰκία < κῶνος → κονάκι. Ἐπὶ τὸ κωνικὸ σχῆμα τῶν πρώτων οἰκιῶν (ἀπὸ χόρτα, ἀπὸ δῆγμα ἢ πιστέες - Χοιροκυτία Κύπρου). Κονάκι καὶ τὸ ἀρχοντικὸ, ποὺ φέρει τροῦλο (τὸ κονάκι τοῦ ἀρχιναστενάρι). Ἐπίσης κῶνος → χῶνος → χάνι. Ὁ κινουμένου ἀπὸ κῶνο σὲ κῶνο → διάκωνος = ὑπηρέτης, διακονιάρης = ζητιάνος, διακονία = ὑπηρεσία, διακονία, ζητιανία. Διακονιάρης ὄνομα ποταμοῦ (Πάτρα), διότι διέρχεται μέσφ τῶν οἰκιῶν. Διάκωνος → διάκος (ὑποχωρητικά). Ἑπτακόνακα, ὄνομα χωριοῦ (Εὔβοια).

Καραούλι, τὸ παρατηρητήριον < Καλῶς + ὄραω → καλαῶρι → καραῶλι → καραούλι.

Κουβάς, ὁ < κύβος → κυβάς - κουβάς (δοχεῖο μὲ κυβοειδὲς σχῆμα).

Κουλές, ὁ = πύργος < Καλιὰ - Γωλειά. Ἐπάρχον οἱ τύποι κουλέες, γουλάς, γλάς, κάλια.

Καφενεῖον, τὸ < κηφῆν → κηφηνεῖον → καφενεῖον.

Κουσουρί, τὸ = μειονέκτημα < κακὸ → κακούρι (ὑποκορ. κατὰ τὸ νέφος → νεφούρι) → κουκούρι → κουσουρί. Ὁ ἐλαττωματικὸς: κουσουρής ἀλλὰ καὶ κακούρης.

Κουτούκι, τὸ = μικρὸ ὑπόγειο < Κύτος, κυτάκι → κουτάκι → κουτούκι.

Καραβάνι, τὸ < Σειρά + βαίνω → σειραβαίνειον →

κιραβάνι → καραβάνι· ὑπάρχει καὶ ὁ τύπος κιρβάνιον.

Μαγιά, ἡ < Μάσσω → μάζω → μαζιά → μαγιά. Ἐπὶ αὐτῇ μάγος, μαγικός, μαγεία. Ἡ ἐννοία αὐτῆ ἀπὸ τὴν ἀπορία τοῦ νεολιθικοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὴν ἐντύπωση ποῦ τοῦ προκαλοῦσε ἡ χημικὴ μεταβολὴ (γάλα → γιαιούρι, προζύμι → ἀφράτο ψωμί) μὲ τὴν δόθηθεια τῆς μαγιάς.

Ματζούνι, τὸ < Μαῶν → μαζῶ → μαζούνι(ον) → ματζούνι. Λεχ-ματζούν = γλυκίσμα ποῦ λείχεται καὶ μασιέται (γλυφιτζούρι).

Μαράζι, τὸ = ἡ φθίσις, < Μαρασμός → μαραζ(μ)ός → μαράζι.

Μεξές, ὁ = μικρὸ κομμάτι, κρέας χωρὶς κόκκαλο / Μᾶζα → μαζός → μεξές.

Μεράκι, τὸ < ἴμερος → ἴμεράκι → μεράκι. Ἰμερος + κλέος → μερακλής. Τὸ κλέος σὰν δευτέρου συνθετικὸ χρησιμοποιεῖται ὅπως καὶ στὴν ἀρχαία. Χασις + κλέος → χασικλής = ὀνομαστὸς χρήστης χασίς. Θηρίο + κλέος → θεριακλής = θηριώδης. Καραμπουζούκι + κλέος → καραμπουζουκλής = ὀνομαστὸς μπουζουκστής κ.λπ.

Μεντεσές, ὁ = σύνδεσμος < ἐνδιάμεσος (ἐννοεῖται σύνδεσμος) → μενδιασός → μεντασός → μεντεσές.

Μουσακάς, ὁ = εἶδος φαγητοῦ < μωσαϊκός. Ἐπὶ τὴν ποικιλία ὑλικῶν σὰν τῆς ψηφίδες μωσαϊκοῦ.

Μουσαφίρης, ὁ = φιλοξενούμενος. Στὴν Ἑλλάδα

πίστευαν, ὅτι τὸν ξένο τὸν ἔστελναν οἱ Μοῦσες < Μοῦσα + φέρω → μουσαφέρης → μουσαφίρης. Πρέπει νὰ εἶναι τελείως ἀγράμματος κάποιος, γιὰ νὰ θεωρῆ αὐτὴ τῆ λέξη τουρζική.

Μπαλάς, ὁ < παλτὸς (ἐννοεῖται τομεύς) → (μ)παλάς. Ἐκ τὸ ρῆμα πάλλω. Ἐξ αὐτοῦ ἡ πάλλα = εἶδος σπάθης, τὸ παλτὸν = ἐπανωφόρι < παλτὸν (ἐννοεῖται χιτῶνιον).

Μπεμπέκα, ἡ = τὸ χοριτσάκι. Ἐκ τὴν ἑλληνικὴ λέξη βόμβος, βομβύκιον = κουκούλι (λόγῳ τῆς πανάρχαιας συνήθειας νὰ φασκιώνουν τὰ θρέφει), προέρχονται τὰ: μπέμπης, μπέμπα, μπεμπέκος, μπεμπέκα, μπόμπος, μπόμπιρας, μπιμπίκος, μπέης, Τὰ δυτικὰ bebe, baby ἀπὸ ἐδῶ.

Μπαμπάς, ὁ < παπάς. Ὁμηρικὰ παπάκι (μπαμπάκας). Ἡ παρούσα τοῦ διπλοῦ συμφώνου στὴ δευτέρη συλλαβὴ συνηγορεῖ γιὰ σκληρὴ προφορὰ τοῦ π = μπ, ἡ ὁποία παρασύρει καὶ τὴν πρώτη.

Μπαξές, ὁ = τὸ περιβόλι. Πῆξ ἡ σφιγμένη γροθιά, πηξίς μικρὸ κοντὶ μὲ πῶμα, τὸ ἀγγλικὸ box καὶ μὲ τίς δύο ἔννοιες < πηξὸς (ἐννοεῖται κῆπος) → (μ)πηξὸς μπαξές = περίκλειστος χώρος γιὰ καλλιέργεια ἀνθέων ἢ λαχανικῶν. Ἐκ αὐτὸ μπόξας = περίκλειστο δέμα καὶ εἶδος φαγητοῦ, γιὰτὶ ψήνεται σὲ κλειστὴ λαδόκολλα· ἐπίσης < ἐν πηκτὶ → μηκητήσι(ον) → μπαξήσι = τὸ φιλοδώρημα ποῦ δίνεται ἐν κρυπτῶ ἀπὸ χούφτα

σὲ χούφτα.

Μπούτι, τὸ < ἄνω + πόδι → ἀμπωόδι → ἀμπούδι → (ἀ)μποῦτι, ἀπὸ ἐδῶ: μπουταράς (κατὰ τὸ ποδαράς, μπουταράς) → μπου(ν)ταλάς.

Μπούζι, ἐπίρρημα = πολὺ κρύο < ἐν + πάγος → ἔμπαγος → ἔμπαζος → μπούζι (ὑποχωρητικά).

Μπατζάκι, τὸ = τὸ ἕνα σκέλος τοῦ παντελονιοῦ < ἐμβάζω → ἐμβατζάκι(ον).

Μπακάλης, ὁ < πανλέκτης → μπαλέκ(τ)ης → μπακέλης → μπακάλης.

Μανάδης, ὁ < μόνος + δαίνω → μονόδης → μανάδης.

Μπουζούκι, τὸ < ἐν + θυζὸν + ἡχεῖον → ἐμβουζόχι(ον) → μπουζούκι.

Μπουγάτσι, τὸ = πορθμὸς < μπούκα (=στόμα, στόμιο) → μπουκάδι (ὑποκοριστικὸ κατὰ τὸ πέτρα - πετράδι, ψόγος - ψεγάδι) → μπουγάτσι.

Μπρίκι, τὸ < ἐν πρόχι(ον) (ἐννοεῖται ἀγγεῖον) → μπρόχι(ον) → μπρίκι = ἀγγεῖο μὲ ἐγκοπὴ στὸ χεῖλος, στὴν ἀρχαία πρόχους.

Νάζι, τὸ = παιδιάρισμα < νεάζω → νεάζι(ον) → νάζι.

Μπεκρής, ὁ < κράσιον (κατὰ τὸ οἶνον) → κρασιθ(ς) → βακρής - βεκρής.

Νταγιαντῶ, ρῆμα = ὑπομένω, ἀντιστέκομαι, στηρίζομαι < ἀντι + ἀντω → νταϊάντω → νταγιαντῶ.

Ντάλα, έπιρ. < έν τάλω (έννοεΐται μεσημβρία).

Μασούρι, τό = κυλινδρικός πού μαζεύει κλωστή < μάζω ή μαζεύω → μαζούρι(ον) → μασούρι (κατά τό άνακατέυω - άνακατοσούρι, χαζεύω → χαζούρι → χουζούρι).

Ντρουγοϋ, έπιρ. = κατ' ευθείαν, χωρίς έλιγμούς, άπειροσχεπτα < δι' άγροϋ → δουγοϋ → ντουγοϋ. "Όταν κάποιος βαδίζει κατ' ευθείαν έστω και έντός δρόμου.

Μπουλούγοϋρι, τό = χοντραλεσμένο σιτάρι < πολυγύρι → (μ)πουλούγοϋρι. Ύπάρχει και ό τύπος πλυγούρι. Άπό τόν τρόπο παρασκευής σέ πέτρινο χειρόμυλο.

Νταής, ό < ταϋς = μέγας, πολλές· ταϋς + ήγήτης → Ταϋγετος· ταϋς + φρονῶ → ταΐφρων → διαΐφρων (δημυρικό) τό σημερινό ντόμπρος. Άπό έδῶ (ν)ταΐφας < ταϋς + φαΐ ή άρχέγονη τροφουσλεκτική ομάδα υπό τόν νταή. Νταϊσμός = φιλοσοφική άντιεξουσιαστική θεώρηση, τό αντίθετο ραγιαδισμός. Κατά μία άποψη άπό έδῶ και τό ταγός.

Νταβραντώ, ρήμα = έρεθίζω < έν + ταυρώω → νταβραντώ· υπάρχει και ό τύπος ένταυρίζω → νταβραντίζω. Άπό έδῶ τά νταβραντισμένος = έρεθισμένος σάν ταῦρος.

(Ν)τελλάλης, ό = κήρυξ < τηλέ + λαλώ → τηλελαλώ → τ(η)ελλαλώ → τελλαλώ.

Ντέρτι, τό = ό βαθύς πόνος, ό καϋμός < ένδοτέρι(ον) (έννοεΐται άλγος) → έντότερι → έντόρετι → έντέρτι → ντέρτι. Με τό ίδιο πνεϋμα: έσώκλειστο → έσώκλειτο → σωκλέτι → σεκλέτι· ένδον + έλκος → έντ(ο)έλκος → έντελκάς → νταλκάς. Τρεΐς λέξεις για τό βαρύ έσώκλειστο πόνο.

Ντουβάρι, τό = ισχυρός έσωτερικός, στηρικτικός τοΐχος, κάθε ισχυρός τοΐχος· ένδον + φέρω → ένδοφέρων → έντοφέρει → ντοβέρι → ντουβάρι.

Ντουλάπι, τό < ένδον + λάπη (όπως λωποδύτης) → ένδολάπι(ον) → ντολάπι → ντουλάπι.

Όντάς, ό = τό ιδιαίτερον < ό έντός (έννοεΐται χῶρος) → ό όντάς.

Παζάρι, τό < πανηγύρι(ον) → πανγύρι → παν(γ)ύρι → παζάρι· ή λέξις έχει περάσει και στην άγγλική· bazaar.

Παντζούρι, τό = τό έξωτερικό παραθυρόφυλλο < έπενδύω + θύρα → έπενδυθύρι(ον) → (έ)πεντζυτύρι → παντζυ(ύ)ρι → παντζούρι.

Παπούτσι, τό < πατώ (ρήμα) → πατούσα (μετοχή θηλυκού) → πατούσι(ον) παπούτσι. Πατούμενον → πασούμενον → πασούμι(ον) (ύποχωρητικά).

Πεσέσι, τό < ύπόσχει(ον) → πεσέσι.

Ραγιάς, ό = ύπήκοος, έξουσιασμένος ύπόδουλος. Άπό την λέξη άρχη· ή ρίζα «ρηχ» παράγει: ρήγας (μεισαιωνικό έλληνικό), ρήχ(ς), ρέξ (λατινικό), ράιχ (γεο-

μανικό), ράος (αίθιοπικό), ραγιά (ινδικό) → ραγιάς μέσω των έλληνοϊνδικών βασιλείων. Ἐπίσης πάσι + ρήχ → πασιλήχ → πασιλήφ → πασιλέφ(ς) (Κύπριοι) και βασιλέφς → βασιλεύς. Ἐντυπωσιακό!

Ραχάτι, τὸ = ἡ ἀνάπαυσις, ἡ ξάπλα < ἔραζε (ὀμηρικὸ) = κατὰ γῆς, χαμαι → ἀράζω (ρῆμα) → ἀραχτός (ἐπίθετο) → ἀραχτή, θηλυκὸ (ἐννοεῖται θέσις) → ραχήτη → ραχάτι.

Στουπέτσι, τὸ = οὐσία βαφῆς και ἀδιαβροχοποίησης δέρματος < στύπω = ἀφυδατώνω → στυπάσι(ον) → στυπάσι → στουπέτσι.

Σεράι, τὸ = ἀρχοντικὸ < κύριον → σύριον → σεραί(ον). Τὸ κύριο οἰκοδόμημα στὰ παλαιὰ ἀρχοντικά μετὰ τὰ πολλὰ ἐπιμέρους κτίσματα: στὰ μυκηναϊκά ἀνάκτορον, τὸ μέγαρον.

Σαϊτάν, ὁ = διάβολος < τιτάν → ταϊτάν → σαϊτάν. Ἐπάρχων και οἱ τύποι σαϊτάνης, σεϊτάνης και σατανάς. Πασιγνωστὴ λέξις τῆς βίβλου: πῶς θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι τουρκική; Στὰ δύο τελευταῖα παραδείγματα τὸ ι διαβάζεται ἅ ὅπως στὴν ἀγγλικὴ και κατὰ τὸ μιμῶ → μαϊμῶ → μαϊμοῦ.

Σελέμης, ὁ = κλέπτης, παράσιτος < Σόλυμος → σελέμης. Σόλυμοι γενναῖοι και ληστροικὸ ἔθνος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Σεφέρι, τὸ = ἡ εἶδησις, ἡ ταχυδρομικὴ διαδρομὴ, τὸ ταξιδεῖδι < ἔσω + φέρω → ἔσωφέρι(ον) → σε(ω)φέρι → σεφέρι.

Σοκάκι, τὸ = ἀδιέξοδο δρομάκι < ἔσοχή → ἔσοχάκι → σοκάκι.

Σεντούκι, τὸ < σάνδυξ → σανδύκι(ον) → σαντούκι → σεντούκι.

Σοβάς, ὁ = οἰκοδομικὸ μίγμα γιὰ ἐπένδυση τοίχου < ἔσω + ὑφή → ἔσω(υ)φάς → σουφάς → σουβάς και σοβάς.

Σοφράς, ὁ = χαμηλὸ τραπέξι < ἔσω + ὄφρῦς → (ἐ)σωφράς → σοφράς, ἐπειδὴ στίς πρῶτες κατοικίες ἦταν κτιστὴ ἔσοχὴ τοῦ τοίχου.

Σοί, τὸ = συγγενολοῖ < ἔσω → ἐσῶιον → σοί(ον) → σοί.

Σουλούπι, τὸ = σχῆμα, μορφή, περιγράμμα < ἴσαλος + ὀπή (κατὰ τὸ Εὐρώπη, Καλλιόπη) → ἰσολόπι(ον) → σαλόπι → σουλούπι. Ὅ,τι φαίνεται, διότι κάτω τῆς ἰσάλου οὐδὲν φαίνεται. Λέξις ἀπὸ τὴν ναυτικὴ μας παράδοση.

Τουρμπάνι, τὸ = ὁμορφο και ἐπιβλητικὸ κάλυμμα κεφαλῆς < τορνῶ (περιστρέφω κυκλικῶς) + πανίον → τορνοπάνιον → τορμποπάνιον → τοορμπάνι(ον) → τουρμπάνι. Ἡ αὐτὴ λέξις και στὴν γαλλικὴ. Ἐὰν τὸ τουρμπάνι εἶναι μεταξωτό, σηρικὸν → σαρικὸν → σαρίκι.

Τόπι, τὸ = σφαῖρα, μᾶζα < τόφος → τόφι(ον) → τόπι. Ἀπὸ ἐδῶ και ἡ τούφα: π.χ. ἓνα τόπι ὑφασμα, μία τούφα μαλλιά.

Τσουλούφι, τὸ = θύσανος τριχῶν σὺν + λοφίον →

συλλοφί(ον) → σουλούφι → τσουλούφι.

Τσαντίρι, τὸ = καλύδι ἀπὸ προδιές < σὺν + δορά → συνδόρι(ον) → σανδίρι → τσαντίρι. Ἐξ ἑδῶ καὶ ἡ τσάντα (ὑποχωρητικὸ) = δερμάτινη θήκη.

Τσιφλίκι, τὸ = μεγάλο περιφραγμένο ἰδιόκτητο καλλιεργούμενο σύνολο < σὺν + φυλάττω → συνφυλάκι(ον) → τσιφλάκι → τσιφλίκι.

Τσατιμάς, ὁ = λεπτός μὴ στηρικτικὸς τοῖχος < ἔσω + ἤθμος (ἐ)σωητιμός → (τ)σωητιμάς → τσατιμάς.

Τσιράκι, τὸ = ὁ μικρὸς ἀκόλουθος, ὁ μπράδος, ὁ μαθητὴς < κύριος → κυριάκι (ὑποκοριστικὸ) τσιρι(ι)άκι → τσιράκι.

Τσοπάνος, ὁ < ζῶο + πονέω, ζωοπόνος → ζουπόνοσ → ζοπάνος → τσοπάνος.

Τσιγκέλι, τὸ < σὺν + ἀγγύλι(ον) → συναγγύλι → τσιγγύλι → τσιγκέλι. Λόγω τοῦ σχήματος δύο ἑνωμένων ἀγκυλῶν σὲ σχῆμα ς.

(ν)Τουφέκι, τὸ < ἀντίθιος + ἐκάς → ἀντιθι(ο)εκι(ον) → ἀντιθέκι(ον) → ντιφέκι(ον) → τυφέκι καὶ ντουφέκι.

Τεμπέλης, ὁ = ὀκηρὸς < τυμβαύλης → τυμπά(υ)λης → τυμπέλης καὶ τεμπέλης. Ὁ ἀρχαῖος ἀνεπάγγελτος ἀυλητὴς, πὺν ἔπαιξε τὸν ἀυλὸ στοὺς τάφους, ὅπως πολλοὶ σημερινοὶ ἀντικανονικοὶ ἱερομόναχοι πὺν ψάλλουν τρισάγια.

Τσουράπι, τὸ = πάνινο ἢ πλεκτὸ ὑπόδημα < σὺν +

ράπτω → συρράφι(ον) τσουρ(ρ)άπι: → τσουρράχι(ον) τσαρ(ρ)ούχι.

Ταδάνι, τὸ = ἡ ὄροφι < τὸ ἐπάνω → ταπάνι → ταβάνι.

Τσέρκι, τὸ = στεφάνι. Ἀπὸ τὴ λέξι κύκλος παράγονται οἱ λέξεις: κίρκος, κίρκος (εἶδος ἱέρακος), κίρκος + δίνη κερκιδίνη(ον), κερκινίδι, κερκινέζι, τσίρκο, τσέρκι, τσάρκα = ὁ κυκλικὸς περίπατος πὺν ἔχει ἀρχὴ καὶ τέλος τὸ ἴδιο σημεῖο. Ἐπίσης κύκλος + ἐσθίω → κυκλοέσθιον → κυκολέσθι → κυκορέτσι → κοκορέτσι.

Τενεκές, ὁ = λεπτὸ ἔλασμα λευκοσιδήρου < τείνω → τεινικός (ὁ προερχόμενος ἀπὸ τάση) → τεινικός → τενεκές.

Τσιδρές, ὁ = λεπτὸ ὕφασμα < σίπη ἢ σίφη (σίπα) → σιπαρός (κατὰ τὸ λίπος - λιπαρός, ρύπος - ρυπαρός) → τσιπ(α)ρές → τσιπρές → τσιδρές. Σίπαρος τὸ ἀνώτατο καὶ λεπτότατο πανὶ σὰ μεγάλα ἱστιοφόρα.

Ταψί, τὸ = Ἀπὸ τὴ ρίζα δά ἢ τὰ (= ὑπόστρωμα) παράγονται οἱ λέξεις: ἔ-δα-φος, δάπεδον, τα+ψέω → ταψί(ον): τὰ + βάλλω (Μὲ τὴν ἔννοια τοποθετῶ) → τάβλα τάβλι(ον) = τὸ γνωστὸ παιχνίδι: ταβλάς καὶ νταμπλάς τὰ + ἄπτω → τάπτης τάπης.

Τουλούμπα, ἡ = εἶδος γλυκίσματος < τολύπη → τουλούμπα → τουλούμπα ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς σχῆμα σὰν τούφα ἀκατέργαστου μαλλιῶ.

Ταμπούρι, τὸ (=ὀχύρωμα) < τύμβος → τυμβούρι(ον)

→ ταμπούρι κατά τὸ κύδος - κυβούρι, μανὸς - μανούρι.

Ταραμάς, ὁ (αὐγοτάραχο) < ταριχεύω καὶ ταριχῶ → ταριχημάς → ταριμ(μ)ᾶς → ταραμάς.

Τουρσί, τὸ (= ποικίλα λαχανικά συντηρημένα σὲ ἄλμη) < τύρσις → τυρσί(ον) (ἐννοεῖται ἔδεσμα) → τουρσί. Τύρσις εἶναι τὸ φρούριο καὶ σὲ καιρὸ πολιορκίας συνωστίζονταν μέσα ἄνθρωποι καὶ ζῶα, ὥστε αὐτὸ τὸ ἐτερόκλητο συνονθύλευμα παρομοιαζόταν μὲ τὸ γνωστὸ ἔδεσμα. Μὲ τὴν ἔννοια τοῦ συνωστισμοῦ καὶ τὸ τουρσί σὰν ἐπίρρημα.

Τσαλίμι, τὸ (= χορευτικὴ φιγούρα) < ἄταλμα = χορευτικὴ φιγούρα → τ(σ)αλίμα → τσαλίμι καὶ τσαλιμάκι. Ἐκ τὸ ρῆμα ἀτάλω. Ἔσ θυμηθοῦμε καὶ τὴν ἀρχαιοτάτη ἐπιγραφή τοῦ ἀγγείου τοῦ Διπύλου: «Ὁς τῶν ὀρχηστῶν πάντων ἀταλώτατα παίξει τοῦ τόδε».

Τσεμπέρι, τὸ (= κάλυμμα κεφαλῆς) < κέφι + φάρος → κεφφάρι(ον) → τσεφάρι(ον) → τσεβέρι → τσε(μ)βέρι → τσεμπέρι.

Τοράκι, τὸ (= εἶδος μικροῦ τόνου) < τορέω (τρυνῶ, δουλεύω στὸν τόρνο, στρογγυλοποιῶ) → τορός (κυκλικός, κυλινδρικός) → τοράκι (ὑποκοριστικὸ) καὶ τορίκι καὶ ρίικι (ὑποχωρητικὰ) λόγῳ τοῦ τέλειου ἀτρακτοειδοῦς σχήματός του.

Τζίνι, τὸ (= ἔξυπνος) < διάνοια → ζιάνι → ζίνι καὶ (τ)ζίνι. Ἡ λέξις πέρασε καὶ στὴν ἀγγλική: genius.

Τσέπη, ἡ < ἔσω + ὀπή → ἔσοπη → σε(ο)πή → (τ)σεπή → τσέπη.

Τσουβάλι, τὸ < κόβαλος (= ὁ μεταφέρων ἐτερόκλητα κλοπιμαία) → κοβαλῶ καὶ κουβαλῶ (ρῆμα). Ἐκ τῶν κουβαλητῆς, κουβαρητῆς → κουβαρητῆς → κουβαρητᾶς → κουβαρ(ν)τάς; Ἐπίσης κοβάλιον → τσοβάλι(ον) → τσουβάλι.

Τσακίρης, ὁ (= ἐνδιάμεσος, ὄχι ἀμιγῆς) < τσακίζω (= σπάω) → τσακίρης (= ὁ σπασμένος, ὄχι πλήρης), ἐνδιάμεσος κυρίως ἐπὶ χρημάτων (τσακίρικα μάτια).

Φλυτζάνι, τὸ < φυαλίδιον → φλυαδίον → φλυδάνι → φλυζάνι, φλυτζάνι.

Φακίρης, ὁ = γόης φιδιῶν < ὄφις + κοῦρος (κατὰ ἄρνος + κοῦρος → ἀρόνοκοῦρος) → ὄφιοκοῦρος → φιοκοῦρος → φακοῦρος → φακίρης καὶ φουκαράς = ταιλαίπυρος, ἀξιολύπητος. Λέξις ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς Ἰνδίας.

Χαβούζα, ἡ. Ἐκ τῆς ρίζας χά, ποῦ ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ κενοῦ (χάος) καὶ εἰδικὰ τοῦ κενοῦ τῆς ὀπῆς, παράγονται τὰ: χά + ἄπτω χάπτω καὶ κάπτω χάπι(ον) = καταπότιον χά + βάζω (ρῆμα (δι)βάζω) → χαβούζα = ἀποθέτης χά + θαίνω χαθούνη = κυκλικὴ ὀπή στὴν πλώρη βάρκας ποῦ μπαίνει ὁ ψαράς, γιὰ νὰ σηκώσῃ δίχτυα, παραγάδι· χά + ἄντυξ → χάνδαξ καὶ χά + ἀσκῶ → χάσκας καὶ χάσκακας.

Χαβάς, ὁ (= ἡ μονότονη συνοδεία, τὸ ἴσο) < χά +

δοῶ → χαβοῶς, χαβάς. Ἐπὶ ἐδῶ χαβάνι τὸ γουδί, ἀπὸ τὸν μονότονο ἦχο πού παράγει ἡ χρήση του.

Χαβίρι, τὸ < αὐγὸ → ἀβγαριά (κατὰ τὸ σηκῶτι – σκωταριά = πλῆθος αὐγῶν) ἀβ(ι)γαριά → γαβιαριά → χαβιαριά → χαβίρι.

Χαζός, ὁ (= δλάκας, ἰδιώτης) < γάζομαι (ὁμηρικὸ = ἀπέχω) → χαζός = (ὁ ἀπέχων) → γάζι(ον), γάζι (ἡ ἀπραξία) καὶ χαζούρι → χουζούρι (ἡ προϊνὴ τεμπιλιά) χασι+εὐω (ρηματική κατάληξη) → χαζεῦω (= ἀπρακτῶ).

Κλείνοντας θὰ ἤθελα νὰ ἐπισημάνω τὰ ἑξῆς. Οἱ ἐξετασθεῖσες λέξεις τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς ἐρμηνεύθηκαν ἀπὸ ἀντίστοιχες λέξεις ἢ φράσεις τῆς ἀρχαίας. Οἱ μεταβολές πού παρουσιάζουν εἶναι οἱ ἀναμενόμενες στὴν πορεία τοῦ χρόνου καὶ ὑπακούουν στοὺς αὐτοὺς κανόνες μὲ ἐκείνες πού ἐμφανίζουν ἄλλες ἑλληνικὲς λέξεις, πού δὲν ἔχουν καμία σχέση μὲ τὴν τουρκικὴ γλῶσσα. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ ἐπειδὴ οἱ μελετηθεῖσες λέξεις μὲ τὴν ἴδια περίπου συχνότητα χρησιμοποιοῦνται σὲ περιοχές, ὅπου οὐδέποτε μιλήθηκε ἡ Τουρκικὴ (Ἑπτάνησα, Ἡπειρος, Κρήτη), ἐνῶ κάποιες ἀπὸ αὐτὲς συναντῶνται αὐτοῦσιες σὲ δυτικὲς γλῶσσες, συμπεραίνεται ὅτι οἱ συγκεκριμένες ἀλλαγές εἶναι ἀποκλειστικὰ ἐσωτερικὴ διεργασία τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἡ Τουρκικὴ, ἄλλες τὶς ἀφωμοίωσε ἤδη τροποποιημένες, ὥστε μετεωρίζεται καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ἀντιδανείου.

Τὸ δεῖγμα ὑπῆρξε ἱκανὸ ὄχι ὅμως πλήρες. Ὑπάρχει σημαντικὸς χῶρος γιὰ ἔρευνα στὸ μέλλον. Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς ἔχουν στερεὸ ὑπόβαθρο ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐπιπλέον βελτίωσή τους.

Ἐπρωτάθησαν κάποιες τεκμηριωμένες θέσεις. Ὅποιος ἀνακαλύψει νέα στοιχεῖα ἢ ἐρμηνεύσει σωστότερα τὰ ὑπάρχοντα εἶναι εὐπρόσδεκτος. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς ἐντυπωσιακὲς προεκτάσεις πού αὐθόρμητα προκαλεῖ ἡ ἐτυμολογία σὲ κάποιες περιπτώσεις γύρω ἀπὸ θέματα χρονολόγησης ἢ προηγμένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, τὸ πεδίο εἶναι ἀνοικτὸ καὶ τὸ ἀντικείμενο συναρπαστικὸ.

Χαῖρι, τὸ (= ἡ χαρά) < χαίρω → χαίρει → χαῖρι.
Χαράτσι, τὸ < χαράσσω – χαράσι(ον) χαράτσι (ἀπὸ τὴν βαρύτητα τῆς φορολογίας).

Χασάπης, ὁ < κόπτης → κόπσης → κοπ(άσης) → κοσάπης → κασάπης καὶ χασάπης.

Χαρμάνι, τὸ (= μίγμα ἄριστης ἀναλογίας) < χάσμα + νι (κατάληξη) χαρμάνι (καπνοῦ, τοιμέντου κ.λπ.).

Χαῖρι τὸ < χάρις → χάριτι (δοτικὴ) → χαρίτι, τὸ → χαῖρι.

Γιῶργος Παπακωνσταντίνου